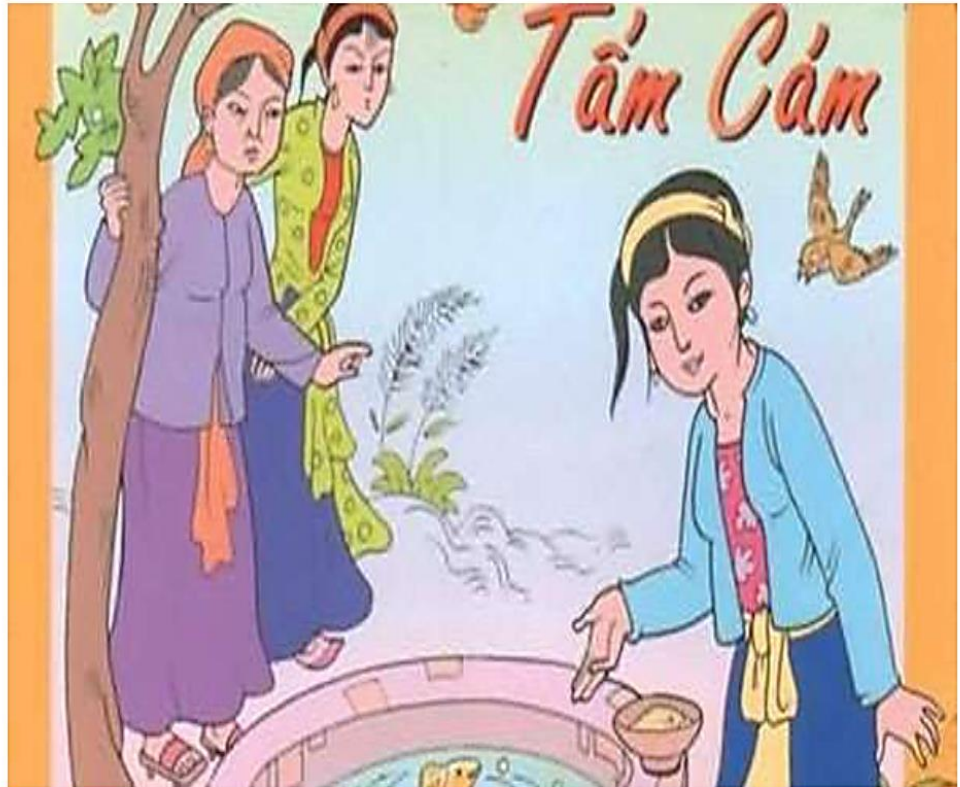

I. Tìm hiểu chung

1. Thể loại truyện cổ tích

- Thường kể về số phận của các kiểu nhân vật: người mồ côi, người em út, chàng ngốc, ... qua đó thể hiện quan niệm đạo đức, lí tưởng, ước mơ của nhân dân về hạnh phúc và công lí xã hội.

- Truyện cổ tích chia ra làm ba dạng: truyện cổ tích về loài vật, truyện cổ tích thần kì, truyện cổ tích sinh hoạt.

2. Truyện Tẩm Cám

- Đây là một trong những truyện tiêu biểu cho thể loại cổ tích thần kì Việt Nam với những những đặc điểm nghệ thuật như: sự tham gia của những yếu tố thần kì, lối kết cấu quen thuộc đã thành mô típ.

- Truyện phản ánh số phận cô gái mồ côi, bất hạnh với ước mơ chiến thắng cái ác để giành và giữ hạnh phúc.

II. Đọc hiểu văn bản

1. Mâu thuẫn, xung đột giữa Tẩm và mẹ con Cám

a. Giai đoạn thứ nhất: Tẩm ở với mẹ con Cám

STT	Sự việc và chi tiết tiêu biểu	Tẩm	Mẹ con Cám
1	Bắt tép	Siêng năng, chăm chỉ, thật thà	Lười biếng, mưu mô, xảo quyệt
2	Nuôi cá bống	Nuôi cá bống bằng tình yêu thương	Giết cá bống ăn thịt
3	Xem hội	Muốn đi xem hội	Tìm cách ngăn cản
4	Thử giày	Thử giày vừa như in	Khinh miệt, hằn học với Tẩm

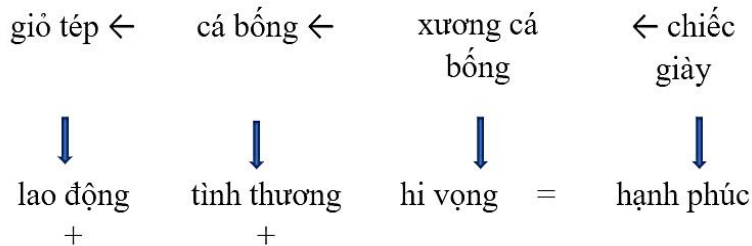

- Bản chất của mâu thuẫn: Tranh giành quyền lợi (vật chất, tinh thần) xuất phát từ mối quan hệ mẹ ghê con chồng.

- Cách giải quyết mâu thuẫn: Sự xuất hiện của Bụt (yếu tố thần kì).

- Ở giai đoạn này, Tấm yếu đuối, thụ động. Trước cái xấu và cái ác, Tấm chỉ biết khóc. Nhưng nếu Tấm không chăm chỉ, hiền lành, thật thà thì Bụt sẽ không giúp đỡ Tấm.

- Con đường đi đến hạnh phúc của Tấm:

b. Giai đoạn thứ hai: Tấm trở thành hoàng hậu

STT	Sự việc và chi tiết tiêu biểu	Tấm	Mẹ con Cám
1	Việc hái cau	Thật thà, hiếu thảo	Âm mưu độc ác: chặt cây cau giết Tấm
2	Chim vàng anh	Hóa thân	Giết chim làm thịt ăn
3	Cây xoan đào	Hóa thân	Chặt cây
4	Khung cửi	Hóa thân	Đốt khung cửi
5	Quả thị	Hóa thân, tìm lại hạnh phúc	Bị trừng phạt

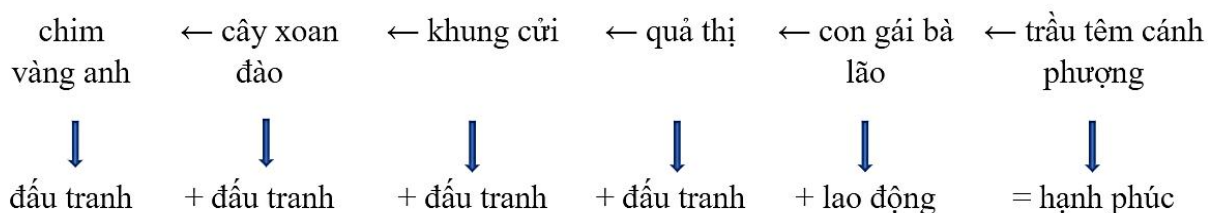
- Bản chất của mâu thuẫn: Tranh giành quyền lợi ngoài xã hội (ngôi vị hoàng hậu) → trở thành mâu thuẫn một mất một còn.

- Cách giải quyết mâu thuẫn: Tấm tự mình đấu tranh (Bụt không còn xuất hiện).

- Ở giai đoạn này, Tấm mạnh mẽ, chủ động đấu tranh chống lại cái ác để giành hạnh phúc. Thậm chí, Tấm còn quyết liệt trong việc trừng trị cái ác → Tính tích cực của nhân vật thể hiện ở giai đoạn này.

- Con đường đi đến hạnh phúc của Tấm.

❖ Bài học nhận thức

- Muốn có hạnh phúc con người cần phải lao động chăm chỉ, sống hiền lành lương thiện, biết yêu thương mọi người xung quanh, luôn hi vọng vào những điều tốt đẹp. Và đặc biệt, phải biết đấu tranh chống lại cái xấu và cái ác.

- Trong cuộc sống, hạnh phúc là do mỗi người tạo ra, hãy luôn chủ động, tích cực trên con đường tìm kiếm hạnh phúc cho riêng mình.

2. Sự trả thù của Tấm

Cái kết của truyện Tấm Cám là hợp lí với đặc trưng của cổ tích thần kì:

- Thể hiện ước mơ công lí của nhân dân lao động rằng người tốt sẽ được hạnh phúc còn kẻ ác sẽ bị trừng phạt (“ở hiền gặp lành, ác giả ác báo”).

- Thể hiện quan niệm sống của nhân dân: “Hiền” không đồng nghĩa với nhút nhát, sợ hãi, chịu khuất phục trước cái ác, cái xấu. “Hiền” trong quan niệm của dân gian là: “Đi với Bụt mặc áo cà sa – đi với ma mặc áo giấy”.

- Kết thúc phù hợp với tiến trình phát triển của truyện (theo bản chất và mức độ của mâu thuẫn ở từng giai đoạn), phù hợp với sự thay đổi của nhân vật từ yếu đuối, thụ động trở nên mạnh mẽ, chủ động, quyết liệt trên con đường tìm hạnh phúc.

III. Tổng kết

1. Nội dung:

- Truyện gửi gắm ước mơ của nhân dân về một xã hội công bằng, ở đó công lí được thực hiện.

- Truyện *Tấm Cám* là một bài học có ý nghĩa về con đường tìm kiếm hạnh phúc và sự đấu tranh để có được hạnh phúc.

2. Nghệ thuật:

- Lối kết cấu quen thuộc đã thành mô típ: nhân vật chính trải qua nhiều khó khăn, hoạn nạn nhưng cuối cùng đã được hưởng hạnh phúc.
- Có nhiều yếu tố thần kì: nhân vật thần kì, vật thần kì, sự biến hóa thần kì.

Bài tập vận dụng

Bài tập 1. Tìm trong kho tàng truyện cổ tích Việt Nam và thế giới năm truyện cổ tích có mô típ giống truyện *Tám Cám*.

Bài tập 2. Từ những kiến thức về truyện cổ tích Việt Nam, đặc biệt là qua việc học truyện cổ tích *Tám Cám*, anh (chị) hiểu thế nào về những câu thơ sau đây của nhà thơ Nguyễn Khoa Điềm.

*Ta lớn lên bằng niềm tin rất thật
Biết bao nhiêu hạnh phúc có trên đời
Dẫu phải khi cay đắng dập vùi
Rằng cô Tám cũng về làm hoàng hậu
Cây khế chua có dại bòngh đến đậu
Chim ăn rồi trả ngon ngọt cho ta
Đất đai cỗi cằn thì người sẽ nở hoa
Hoa của đất, người trồng cây dựng của.*
(*Đất Nước*, trích trường ca *Mặt đường khát vọng*)

GV SOẠN: TRỊNH THỊ THANH QUÝ